

ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ_Ν ΣΥΝ

Ημ. Έκδοσης: . . . 14/8/2014 Ημ. Αποδελτίωσης: . . 14/8/2014

Σελίδα: 15

Ανθρωπισμός και λογοτεχνική κριτική

Το 1992 στο Πανεπιστήμιο της Αλαμπάμα έγινε ένα συμπόσιο με τίτλο «Ο αυτοκράτορας ντυμένος ξανά: Κριτική της κριτικής θεωρίας». Θέμα και προφανής στόχος του ήταν ο «ενδελεχής έλεγχος» των μεταστρουκτουραλιστικών, ριζοσπαστικών θεωριών, μεταξή των οποίων εξέχουσα θέση κατείχε η αποδόμηση. Στο συμπόσιο έλαβαν μέρος διακεκριμένοι κριτικοί της λογοτεχνίας, φιλόσοφοι και μελετητές, όπως οι Τζον Σέαρλ, Ικάλμπ Χασάν, Ντέβιντ Λέμαν, Ρίτσαρντ Λέβιν κ.ά. Ο τόνος πολλών εισηγήσεων ήταν μαχητικός, ειρωνικός ή και σαρκαστικός. Στην ενναρκτήρια ομιλία του, όμως, που εκδόθηκε δέκα χρόνια αργότερα με τίτλο «Τι είναι μια ανθρωπιστική κριτική;», ο Μέγερ

Εϊμπραμς, διδακτικός και μεθοδικός όπως πάντα, αφού θυμίσει ότι «κριτική δεν σημαίνει πολεμική», αναλύει βασικές θέσεις, ιδέες και πρακτικές των μεταστρουκτουραλιστικών θεωριών και φωτίζει εσωτερικές αντιφάσεις και συνέπειές τους. Όπως αναφέρει στο επίμετρο ο Άρης Μπερλής, ο οποίος μετέφρασε το δοκίμιο στα ελληνικά, ο Εϊμπραμς εξετάζει κριτικές θεωρίες εκ των έσω, διερευνά στοιχεία και παράγοντες που «τις έχουν κάνει να φαίνονται όχι μόνον αξιόπιστες αλλά και πειστικές σε ανθρώπους νοήμονες» και δείχνει «ποιες ενδιαφέρουσες συλλήψεις υπάρχουν σε αυτές τις θεωρίες, τις οποίες όσοι από μας έχουμε διαφορετική στάση ως κριτικοί καλό θα ήταν να προσέξουμε».

Μεγάλο μέρος καλύπτει η περιγραφή του αντιανθρωπισμού των στρουκτουραλιστικών και μεταστρουκτουραλιστικών θεωριών (Κλοντ Λεβί-Στρως, Ρολάν Μπαρτ, Μισέλ Φουκό, Ζακ Ντεριντά, Πολ ντε Μαν), της αμφισβήτησης θεμελιωδών εννοιών και αναφορών της παραδοσιακής σκέψης και κριτικής, όπως «άνθρωπος», «ανθρώπινος», «το υποκείμενο», «υποκειμενικότητα», «το πρόσωπο», «το εγώ». Για αυτούς τους θεωρητικούς οι άνθρωποι – ο συγγραφέας, ο αναγνώστης – δεν υπάρχουν ως υποκείμενα, είναι όπως και το λογοτεχνικό έργο «λεπουργίες» ή «αποτελέσματα» της γλώσσας. Θα δείξει επίσης γιατί «οι σύγχρονες θεωρίες, όταν εφαρμόζονται στη λογοτεχνική κριτική,

είναι «ανεπαρκείς για τα λογοτεχνικά κείμενα τα οποία αναλαμβάνουν να ερμηνεύσουν και συχνά παραμορφωτικές στους τρόπους ανάγνωσης που χρησιμοποιούν και προτείνουν.» Ο Μέγερ Εϊμπραμς, που σπούδασε στο Χάρβαρντ και στο Κέμπριτζ και δίδαξε στο Πανεπιστήμιο Κορνέλ, είναι σήμερα 102 ετών. Στη σκιά του ανδρώθηκαν κορυφαίοι σύγχρονοι κριτικοί όπως ο Χάρολντ Μπλουμ. Το σημαντικότερο βιβλίο του «Ο καθρέφτης και το φως» (εκδόσεις Κριτική) εκδόθηκε το 1953 και αποτελεί βασικό πανεπιστημιακό εγχειρίδιο για τη μελέτη του ρομαντισμού. Ήταν επιμελήτης της «Ανθολογίας Νόρτον» της αγγλικής λογοτεχνίας και συγγραφέας ενός χρηστικού γλωσσαρίου λογο-

τεχνικών όρων και πολλών μελετών και άρθρων. Μολονότι θεωρητικός της παλαιάς σχολής, ήταν σε θέση να παρακολουθήσει τις εξελίξεις της κριτικής θεωρίας στη δεκαετία του 1970 και να εμπλακεί σε γόνιμο διάλογο με εξέχοντες αποδομιστές, δίνοντάς μας μια σειρά θαυμάσιων δοκιμίων.

M. H. Abrams,
**ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ
ΚΡΙΤΙΚΗ;**
ΜΤΦ. - ΕΠΙΜΕΤΡΟ:
ΑΡΗΣ ΜΠΕΡΛΗΣ
ΕΚΔ. ΜΙΕΤ, ΑΘΗΝΑ
2014, ΣΕΛ. 97,
ΤΙΜΗ: 11 ΕΥΡΩ